EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 19.6.2024.
COM(2024) 602 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Bulgārijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 602 final}

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Bulgārijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97[1], un jo īpaši tās 3. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241[2], ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms, stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Atveseļošanas un noturības mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot ES finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas pusgada prioritātēm tas palīdz panākt ekonomikas un sociālo atveseļošanu un īstenot ilgtspējīgas reformas un investīcijas, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju ES un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu.

(2) 2023. gada 27. februārī pieņemtās *REPowerEU* regulas[3] mērķis ir pakāpeniski izbeigt ES atkarību no Krievijas fosilā kurināmā importa. Tas palīdzēs iegūt enerģētisko drošību un dažādot ES energoapgādi, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti.

---

1 OV L 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

2 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

(3) Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā ar paziņojumu "ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada"[4], lai nodrošinātu informācijas bāzi lēmumiem par politiku un radītu pamatnosacījumus izaugsmes palielināšanai. Paziņojumā kā viens no deviņiem savstarpēji pastiprinošiem faktoriem bija minēta konkurētspēja. Citi faktori bija piekļuve privātajam kapitālam, pētniecība un inovācija, izglītība un prasmes, kā arī vienotais tirgus – ārkārtīgi svarīgas politikas prioritātes, kas palīdzētu reformām un investīcijām atrisināt pašreizējās produktivitātes problēmas, kā arī vairotu ES un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspēju. 2024. gada 14. februārī Komisija pēc minētā paziņojuma pieņēma ziņojumu par vienoto tirgu un konkurētspēju[5]. Ziņojumā detalizēti aprakstīts, kādas konkurētspējas priekšrocības sagādā Eiropas vienotais tirgus un kādi apgrūtinājumi vēl aizvien pastāv, tajā tiek analizētas gada norises, vadoties pēc deviņiem identificētajiem konkurētspējas faktoriem.

(4) 2023. gada 21. novembrī Komisija pieņēma 2024. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu[6], tādējādi uzsākot 2024. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada ciklu. Eiropadome 2024. gada 22. martā apstiprināja pētījumā izvirzītās prioritātes saistībā ar konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Komisija 2023. gada 21. novembrī uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī 2024. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā tā nenorādīja Bulgāriju kā vienu no dalībvalstīm, kuras var skart vai apdraudēt nelīdzsvarotība un par kurām būs jāizstrādā padziļinātais pārskats. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kuru Padome pieņēma 2024. gada 12. aprīlī, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2024. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana un kuru Padome pieņēma 2024. gada 11. martā.

(5) ES jaunais ekonomikas pārvaldības satvars stājās spēkā 2024. gada 30. aprīlī. Šis satvars ietver jauno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97. Tas ietver arī grozīto Regulu (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu, un grozīto Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām[7]. Jaunais satvars ir vērsts uz valsts parāda atmaksājamību un ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, kas panākama ar pakāpenisku fiskālo konsolidāciju, kā arī ar reformām un investīcijām. Tas veicina valstu līdzatbildību un vairāk orientējas uz vidēju termiņu, piedevām plānota efektīvāka un konsekventāka izpilde. Katrai dalībvalstij būtu jāiesniedz Padomei un Komisijai savs vidēja termiņa fiskāli strukturālais plāns. Valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālajā plānā ir iekļautas dalībvalsts fiskālās, reformu un investīciju saistības, plānošanas periodam aptverot 4 vai 5 gadus atkarībā no tā, cik ilgs ir valsts likumdevēja parastais darbības laiks. Neto

---

4 COM(2023) 168 final.

5 COM(2024) 77 final.

6 COM(2023) 901 final.

7 Padomes Regula (ES) 2024/1264 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu (OV L, 2024/1264, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) un Padomes Direktīva (ES) 2024/1265 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām (OV L, 2024/1265, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1265/oj).

izdevumu[8] virzībai valstu vidēja termiņa fiskāli strukturālajos plānos būtu jāatbilst Regulas (ES) 2024/1263 prasībām, piemēram, par to, ka līdz korekcijas perioda beigām jāpanāk vai jānotur vispārējās valdības parāda ticama samazināšanās vai tam jāsaglabājas piesardzīgā līmenī, kas ir zemāks par 60 % no IKP, un ka valdības budžeta deficīts vidējā termiņā jāsamazina un/vai jāsaglabā zem atsauces vērtības, kas ir 3 % no IKP. Ja dalībvalsts apņemas īstenot attiecīgu reformu un investīciju kopumu saskaņā ar Regulā (ES) 2024/1263 izklāstītajiem kritērijiem, korekcijas periodu var pagarināt ne vairāk kā par 3 gadiem. Lai palīdzētu sagatavot minētos plānus, Komisija ir paredzējusi 2024. gada 21. jūnijā nosūtīt dalībvalstīm norādījumus par ziņām, ko iekļaut plānā un turpmākajos gada progresa ziņojumos, kuri tām būs jāiesniedz, un saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 5. pantu nosūtīs tām tehniskos norādījumus par fiskālo korekciju (attiecīgā gadījumā atsauces trajektoriju un tehnisko informāciju). Dalībvalstīm savi vidēja termiņa fiskāli strukturālie plāni būtu jāiesniedz līdz 2024. gada 20. septembrim, izņemot, ja dalībvalsts un Komisija vienojas šo termiņu pagarināt par saprātīgu laikposmu. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka šajā procesā iesaistās arī valstu parlamenti, un pēc vajadzības būtu jāapspriežas ar neatkarīgām fiskālajām iestādēm, sociālajiem partneriem un citām ieinteresētajām personām.

(6) 2024. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās atbilstoši Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo šie plāni palīdz reāli novērst visas problēmas, kas minētas iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētajos attiecīgajos ieteikumos, vai arī būtisku to daļu. Konkrētām valstīm adresētie 2019., 2020., 2022. un 2023. gada ieteikumi joprojām ir vienlīdz svarīgi arī attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas pārskatīti, atjaunināti vai grozīti saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.

(7) Bulgārija savu atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 15. oktobrī. Komisija atbilstoši Regulas (ES) 2021/241 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2022. gada 4. maijā pieņēma lēmumu par Bulgārijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu[9] un 2023. gada 8. decembrī grozīja šo lēmumu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 2. punktu, lai atjauninātu neatmaksājamā finanšu atbalsta maksimālo finanšu iemaksu[10]. Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu par to, ka Bulgārija ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

---

8 Neto izdevumi, kā definēts 2. pantā Padomes 2024. gada 29. aprīļa Regulā (ES) 2024/1263 (OV L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). "Neto izdevumi" ir visi valdības izdevumi, atskaitot i) procentu izdevumus, ii) diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, iii) izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, iv) valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, v) bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vi) vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

9 Padomes Īstenošanas lēmums (2022. gada 4. maijs) par Bulgārijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (8091/22).

10 Padomes Īstenošanas lēmums (2023. gada 8. decembris), ar ko groza 2022. gada 4. maija Īstenošanas lēmumu par Bulgārijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (15837/2023).

(8) 2024. gada 30. aprīlī Bulgārija iesniedza savu 2024. gada valsts reformu programmu un 2024. gada konverģences programmu, ievērojot Regulas (EK) 1466/97 8. panta 1. punktu. Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 27. pantā, 2024. gada valsts reformu programma atspoguļo arī Bulgārijas pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā.

(9) Komisija 2024. gada ziņojumu par Bulgāriju[11] publicēja 2024. gada 19. jūnijā. Tajā tika izvērtēts, kā Bulgārija īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. līdz 2023. gadam, un kā Bulgārija īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjautājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjautājumi. Tajā bija arī novērtēts Bulgārijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un ES pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(10) Saskaņā ar *Eurostat* validētajiem datiem[12] Bulgārijas vispārējās valdības budžeta deficīts no 2,9 % no IKP 2022. gadā samazinājās līdz 1,9 % 2023. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds no 22,6 % no IKP 2022. gada beigās palielinājās līdz 23,1 % 2023. gada beigās.

(11) Padome 2022. gada 12. jūlijā ieteica[13] Bulgārijai rīkoties, lai nodrošinātu, ka 2023. gadā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst kopumā neitrālai fiskālās politikas nostājai[14], ņemot vērā to, ka turpinās pagaidu un mērķorientēta atbalsta sniegšana pret energocenu kāpumu visneaizsargātākajām mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Bulgārijai tika ieteikts kārtējos izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai. Bulgārijai tika arī ieteikts palielināt publiskās investīcijas, kas sekmētu zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, ņemot vērā *REPowerEU* iniciatīvu, tostarp, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus Savienības fondus. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja[15] 2023. gadā bija visumā neitrāla, proti, 0,0 % no IKP. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā bija visumā neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 0,2 % no IKP. Tas ietver izmaksu samazinājumu (par 1,3 % no IKP) par tiem ārkārtas atbalsta pasākumiem (gan mērķorientētajiem, gan tiem, kas tādi nav), kuri vērsti uz mājsaimniecībām un uzņēmumiem, reaģējot uz enerģijas cenu kāpumu. Te ietvertas arī no Ukrainas pārvietoto personu pagaidu aizsardzības pieaugušās

---

11 SWD(2024) 602.

12 *Eurostat* euro rādītāji, 22.4.2024.

13 Padomes Ieteikums (2022. gada 12. jūlijs) par Bulgārijas 2022. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Bulgārijas 2022. gada konverģences programmu (OV C 334, 1.9.2022., 11. lpp.).

14 Pamatojoties uz Komisijas 2024. gada pavasara prognozi, vidēja termiņa potenciālās izlaides pieaugums, ko izmanto fiskālās nostājas mērīšanai, Bulgārijā 2023. gadā nominālā izteiksmē ir bijis 10,1 %, ņemot vērā 10 gadu vidējo reālo potenciālo izaugsmes tempu un 2023. gada IKP deflatoru.

15 Fiskālā nostāja tiek definēta kā vispārējās valdības pamata budžeta stāvokļa izmaiņas pret iepriekšējo gadu. Ar tās palīdzību novērtē ekonomikas stimulu, ko rada fiskālā politika – gan tā, kas attiecas uz valsts finansējumu, gan tā, kas attiecas uz finansējumu no ES budžeta. Fiskālā nostāja tiek mērīta kā starpība starp i) vidēja termiņa potenciālo izaugsmi un ii) primāro izdevumu izmaiņām, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus (un neierēķinot ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus) un ietverot izdevumus, ko finansē ar neatmaksājamu atbalstu (dotācijām) no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem Savienības fondiem.

izmaksas (par 0,3 % no IKP). Galvenais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieauguma virzītājs bija nesen tiesību aktos noteiktais pensiju un algu palielinājums. Rezumējot 2023. gada valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilda Padomes ieteikumam. Izdevumi, kas finansēti no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2023. gadā veidoja 1,2 % no IKP. Valsts finansētās investīcijas 2023. gadā bija 2,7 % no IKP – salīdzinājumā ar 2022. gadu ir vērojams palielinājums par 0,8 procentpunktiem gadā. Bulgārija no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansēja papildu investīcijas. Bulgārija finansēja publiskās investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās un enerģētiskās drošības jomā, piemēram, investīcijas kompleksos un darījumdarbības modeļos, kas paredz atkritumus izmantot par resursu aprites ekonomikas atbalstam, kā arī investīcijas, kuru mērķis ir palielināt energoefektivitāti un atbalstīt dabisko dzīvotņu un aizsargājamo sugu efektīvu aizsardzību, ko daļēji finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem ES fondiem.

(12) 2024. gada konverģences programmas galvenās prognozes ir šādas. Budžeta prognožu pamatā esošajā makroekonomikas scenārijā paredzēts, ka reālais IKP 2024. gadā palielināsies par 3,2 % un 2025. gadā par 2,7 %, turklāt SPCI inflācija 2024. gadā plānota 2,4 % apmērā un 2025. gadā 2,8 % apmērā. Sagaidāms, ka vispārējās valdības budžeta deficīts palielināsies līdz 3 % no IKP gan 2024., gan 2025. gadā, turklāt sagaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās būs palielinājusies līdz 25 % un 2025. gada beigās – līdz 27,3 %. Prognozēts, ka pēc 2025. gada vispārējās valdības budžeta deficīts samazināsies līdz 2,8 % no IKP 2026. gadā, bet 2027. gadā atkal pieaugs līdz 3,0 % no IKP. Līdz ar to tiek plānots, ka vispārējās valdības bilance visā programmas aptvertajā laikā nepārsniegs deficīta atsauces vērtību, kas ir 3 % no IKP. Toties paredzams, ka pēc 2025. gada vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP pakāpeniski palielināsies līdz 30 % 2026. gadā un 30,7 % 2027. gadā.

(13) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2024. gadā palielināsies par 1,9 % un 2025. gadā par 2,9 %, taču SPCI inflācija 2024. gadā plānota 3,1 % apmērā un 2025. gadā 2,6 % apmērā.

(14) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2024. gadā būs 2,8 % no IKP, savukārt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās sasniegs 24,8 %. Deficīta palielinājumu 2024. gadā galvenokārt rada izdevumi pensijām un algām. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja 2024. gadā būs ierobežojoša – par 0,3 % no IKP).

(15) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka no Atveseļošanas un noturības mehānisma neatmaksājamā atbalsta (“dotācijām”) 2024. gadā tiks finansēti izdevumi, kuru vērtība atbilst 0,4 % no IKP (salīdzinājumā ar 0,1 % no IKP 2023. gadā). No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām finansētie izdevumi dos iespēju veikt kvalitatīvas investīcijas un produktivitāti palielinošas reformas, tiešā veidā neietekmējot Bulgārijas vispārējās valdības bilanci un parādu.

(16) Padome 2023. gada 14. jūlijā ieteica[16] Bulgārijai nodrošināt, ka 2024. gadā tiek īstenota piesardzīga fiskālā politika, jo īpaši ierobežojot valsts finansēto neto primāro

[16] Padomes Ieteikums (2023. gada 14. jūlijs) par Bulgārijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Bulgārijas 2023. gada konverģences programmu (OV C 312, 1.9.2023., 13. lpp.).

izdevumu[17] nominālo pieaugumu līdz ne vairāk kā 4,6 %. Dalībvalstis tika aicinātas savu 2023. gada budžetu izpildes un 2024. gada budžeta plāna projektu sagatavošanas gaitā ņemt vērā, ka Komisija, pamatojoties uz 2023. gada budžeta izpildes rezultātu datiem, ierosinās Padomei sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi Bulgārijas neto valsts finansētie primārie izdevumi 2024. gadā pieaugs par 6,2 %, tātad šis rādītājs pārsniegs ieteikto maksimālo pieauguma tempu. Šis izdevumu pārsniegums salīdzinājumā ar valsts finansēto neto primāro izdevumu ieteikto maksimālo pieauguma tempu 2024. gadā atbilst 0,6 % no IKP. Tomēr neto izdevumi 2023. gadā bija mazāki, nekā ieteikuma brīdī tika prognozēts (par 3,3 % no IKP). Tāpēc, tā kā ieteikums attiecībā uz 2024. gadu bija formulēts kā pieauguma temps, atbilstības novērtējumā ir jāņem vērā arī 2023. gada bāzes efekts. Ja neto izdevumi 2023. gadā būtu bijuši tādi, kādi tie tika prognozēti ieteikuma pieņemšanas laikā, attiecīgais neto izdevumu pieauguma temps 2024. gadā būtu bijis par 2,7 % no IKP zemāks nekā ieteiktais maksimālais pieauguma temps. Kopumā vērtējums ir tāds, ka pastāv risks, ka neto valsts finansētie primārie izdevumi ne pilnībā atbilst ieteikumam.

(17) Turklāt Padome ieteica Bulgārijai 2023. un 2024. gadā pēc iespējas drīz izbeigt spēkā esošos ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumus un attiecīgos ietaupījumus izmantot valdības budžeta deficīta samazināšanai. Padome arī precizēja, ka tad, ja enerģijas cenas atkal pieaugtu un tāpēc būtu nepieciešami jauni atbalsta pasākumi vai būtu jāturpina esošie pasākumi, Bulgārijai būtu jānodrošina, ka tie ir vērsti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, ir fiskāli pieņemami un saglabā stimulus taupīt enerģiju. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumu prognozētās neto budžeta izmaksas[18] ir 0,0 % no IKP 2023. gadā un, paredzams, 0,0 % 2024. un 2025. gadā. Ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumi tika izbeigti pēc iespējas drīz 2023. un 2024. gadā. Tas atbilst Padomes ieteikumam.

(18) Padome turklāt Bulgārijai ieteica saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt Atveseļošanas un noturības mehānisma dotāciju un citu ES fondu efektīvu apguvi, jo īpaši nolūkā veicināt zaļo un digitālo pārkārtošanos. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi valsts finansētās publiskās investīcijas 2024. gadā samazināsies līdz 2,1 % no IKP (2023. gadā tās bija 2,7 % no IKP). Šo samazinājumu daļēji nosaka 2014.–2020. gada plānošanas perioda beigas ES struktūrfondiem, kuriem līdzekļi bija pieejami līdz 2023. gadam, taču tas pārsniedz samazinājumu, ko var izskaidrot ar valsts līdzfinansējuma daļu. Līdz ar to pastāv risks, ka valsts finansētās publiskās investīcijas neatbildīs Padomes ieteikumam. Savukārt publiskie izdevumi, kas tiek finansēti no ieņēmumiem no ES fondiem, tai skaitā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām, un 2023. gadā bija 1,2 % no IKP, sagaidāms, 2024. gadā samazināsies līdz 0,8 % no IKP. Šo samazinājumu nosaka 2014.–2020. gada plānošanas perioda beigas ES struktūrfondiem, kuriem līdzekļi bija pieejami līdz 2023. gadam.

---

17 Neto primārie izdevumi tiek definēti kā valsts finansētie izdevumi, no kuriem atņemti i) diskrecionārie ieņēmumu pasākumi, ii) procentu izdevumi, iii) cikliskā bezdarba izdevumi un iv) vienreizējie un citi pagaidu pasākumi.

18 Šis lielums atspoguļo minēto pasākumu gada budžeta izmaksas, ņemot vērā ieņēmumus un izdevumus un attiecīgā gadījumā atskaitot ieņēmumus no nodokļiem par enerģijas piegādātāju negaidīto papildu peļņu.

(19) Pamatojoties uz prognozes sagatavošanas termiņā zināmajiem politikas pasākumiem un pieņēmumu, ka politika netiks mainīta, Komisija savā 2024. gada pavasara prognozē paredz, ka valdības budžeta deficīts 2025. gadā būs 2,9 % no IKP. Paredzams, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2025. gada beigās palielināsies līdz 24,6 %.

(20) Publisko investīciju pārvaldības efektivitāti var palielināt, pastiprinot galveno pasākumu īstenošanu. Bulgārijai joprojām ir trūkumi tādās svarīgās jomās kā investīciju lēmumu un ilgtermiņa stratēģisko mērķu saskaņošana un kapitālizdevumu savlaicīga izpilde. Vēl nav ieviestas standartizētas projektu atlases un novērtēšanas procedūras, kuru pamatā ir objektīvi izmaksu lietderības kritēriji.

(21) Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktā un V pielikuma 2.2. kritērijā, atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Paredzams, ka tās palīdzēs efektīvi risināt problēmas, kas konstatētas attiecīgajos konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, – visas vai ievērojamu to daļu. Šajā saspringtajā termiņā ir svarīgi nekavējoties turpināt efektīvu plāna īstenošanu, lai zaļā un digitālā pārkārtošanās uzlabotu Bulgārijas ilgtermiņa konkurētspēju, vienlaikus nodrošinot sociālo taisnīgumu. Lai izpildītu plānā noteiktās saistības līdz 2026. gada augustam, Bulgārijai ir svarīgi būtiski paātrināt reformu un investīciju īstenošanu, uzlabojot publiskās administrācijas darbību un publisko investīciju pārvaldību. Vēl jāstrādā pie administratīvo procesu digitalizācijas un iepirkuma procedūru kvalitātes uzlabošanas. Darbinieku atlasei, apmācībai un talantīgu darbinieku noturēšanai ir būtiska nozīme kompetentas administrācijas izveidē gan centrālā, gan vietējā līmenī. Uzņēmējdarbības regulējums joprojām ir būtiska uzņēmumu problēma, un puse no tiem to uzskata par galveno šķēršli ilgtermiņa investīciju veikšanai. Aptuveni 53 % investoru nav pārliecināti, ka viņu investīcijas aizsargā tiesību akti un tiesas. Visi šie elementi arī uzlabotu uzņēmējdarbības vidi Bulgārijā. Atveseļošanas un noturības plānā ātri iekļaujot *REPowerEU* nodaļu, radīsies iespēja finansēt vēl papildu reformas un investīcijas, kas atbalstīs Bulgārijas un ES stratēģiskos mērķus enerģētikas un zaļās pārkārtošanās jomā. Joprojām ir būtiski sistemātiski iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību un citas attiecīgās ieinteresētās personas, lai nodrošinātu plašu līdzdalību atveseļošanas un noturības plāna sekmīgā īstenošanā.

(22) Gatavojot kohēzijas politikas fondu vidusposma pārskatu, Bulgārijai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/1060 18. pantu līdz 2025. gada martam jāpārskata katra programma, cita starpā ņemot vērā 2024. gada konkrētajai valstij adresētajos ieteikumos norādītos problēmjautājumus. Uz pārskata pamata notiek katrā programmā iekļautā ES finansējuma galīgā piešķiršana. Lai gan Bulgārijai ir progress kohēzijas politikas un Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā, problēmjautājumi ir saglabājušies. Bulgārija izjūt iedzīvotāju skaita samazināšanos un ievērojamas reģionālās atšķirības, joprojām sevišķi atpaliek trīs ziemeļu reģioni. Ir ļoti būtiski paātrināt kohēzijas politikas programmu īstenošanu un stiprināt administratīvās spējas visos līmeņos. Programmās iekļautās prioritātes vēl aizvien ir aktuālas. Joprojām svarīga ir reģionālo un vietējo dalībnieku spēja piemērot integrētas pieejas investīcijām vietējā līmenī. Īpaši svarīgi ir stimulēt reģionālos un vietējos pētniecības, inovācijas un uzņēmējdarbības atbalsta tīklus, izmantojot mērķtiecīgus pasākumus tehnoloģiju pārnesei un komercializācijai. Prioritātes joprojām ir investīcijas ilgtspējīgā transportā, tostarp dzelzceļa un autoceļu infrastruktūras attīstībā, kā arī intramodalitātē. Īpaša uzmanība ir jāpievērš taisnīgas pārkārtošanās teritoriālo plānu

īstenošanai, tostarp attiecībā uz valsts, reģionālo un vietējo dalībnieku efektīvu pārvaldību, koordināciju un spējām. Ir arī jāturpina zaļās investīcijas, sevišķi, lai uzlabotu ūdens resursu apsaimniekošanu, dzeramā ūdens piegādi un notekūdeņu attīrīšanu, kā arī nodrošinātu atkritumu un resursu efektīvu apsaimniekošanu. Joprojām vērojams darbaspēka trūkums, sevišķi profesijās, kuras saistītas ar sociālajiem pakalpojumiem, piemēram, trūkst medmāsu. Lai gan kopumā bezdarba līmenis ir zems, tas joprojām ir daudz augstāks neaizsargāto grupu (jauniešu, personu ar invaliditāti un romu) vidū un atsevišķos reģionos, – tas liecina, ka pastāv darbaspēka palielināšanas potenciāls. Prioritāte joprojām ir aktīva darba tirgus politikas pasākumi, sevišķi grupām, kam darba tirgus ir grūtāk sasniedzams, un investīcija prasmju apgūšanā, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās jomā. Joprojām aktuāla ir kvalitatīva un iekļaujoša izglītības sistēma, tostarp Eiropas Garantijas bērniem īstenošana. Neraugoties uz pakāpenisku samazināšanos, Bulgārijā ir viens no augstākajiem nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju īpatsvariem, tas skar vairāk nekā katru trešo bērnu un vairāk nekā vienu no trim gados vecākiem cilvēkiem (65+). Šis īpatsvars ir ievērojami lielāks arī personām ar invaliditāti un romiem. Turklāt pastāv ievērojama ienākumu nevienlīdzība. Šo problēmu risināšana arī palīdzētu atbalstīt augšupēju sociālo konverģenci atbilstoši Komisijas dienestu otrā posma valstu analīzei, kuras pamatā ir sociālās konverģences sistēmas[19] iezīmes. Bulgārija varētu arī izmantot Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformas iniciatīvu, tostarp palielinot investīcijas digitalizācijā, tīrās un resursefektīvās tehnoloģijās un rūpniecības zaļajā pārveidē. Šī iniciatīva varētu ļaut Bulgārijai ar viedās specializācijas stratēģiju īstenot savas saistības attiecībā uz tīrām tehnoloģijām, aprites ekonomiku un mazoglekļa ekonomiku un nodrošināt saskaņotu pieeju rūpniecības ilgtspējas veicināšanai.

(23) Bulgārija saskaras ar vairākām problēmām, kas saistītas ar ekonomikas dekarbonizāciju un enerģijas ražošanu, ilgtspējīgu transportu, kā arī izglītības un prasmju kvalitāti. Šos jautājumus varētu risināt arī ārpus atveseļošanas un noturības plāna un kohēzijas politikas programmu darbības jomas.

(24) Piekļuve tīrai un cenas ziņā pieejamai enerģijai Bulgārijā joprojām ir prioritāra. Lai gan valsts ir panākusi ierobežotu progresu, joprojām pastāv vēl citas strukturālas problēmas. Konkrētāk, atliktā elektroenerģijas tirgus liberalizācija, kas ir viena no būtiskajām dekarbonizācijas reformām saskaņā ar atveseļošanas un noturības plānu, kavē pāreju uz tīru un cenas ziņā pieejamu enerģiju. Turklāt centralizētās siltumapgādes sistēmas Bulgārijā bieži vien ir sliktā tehniskā stāvoklī, un lielākā daļa no tām galvenokārt izmanto dabasgāzi vai ogles. Saules fotoelementu ieviešana 2023. gadā ievērojami pieauga – jaunā uzstādītā jauda bija gandrīz 1,2 GW, un kopējā jauda līdz ar to sasniedza gandrīz 3 GW. Tomēr pēdējo desmit gadu laikā stagnē vēja enerģijas jaudas palielinājums: krasta iekārtu jauda ir 700 MW. Tā notiek par spīti vēja enerģijas potenciālam palielināt elektroenerģijas sistēmas balansēšanas jaudu zema pieprasījuma periodos. Tiek lēsts, ka neizmantotais atkrastes vēja enerģijas potenciāls ir 26 GW[20]. Tajā pašā laikā arvien acīmredzamāk pietrūkst pietiekamas enerģijas uzkrāšanas iespēju, sevišķi saulainās stundās, un tas rada risku tīkla mēroga atjaunīgo energoresursu turpmākai izvēršanai Bulgārijā. Neraugoties uz to, ka ir uzstādīti jaudīgi elektroenerģijas starpsavienojumi ar kaimiņvalstīm, ieskaitot jaunu 400 kV līniju ar Grieķiju (KIP *Maritsa East–Nea Santa*), pārvades un sadales tīklu nepilnības joprojām

[19] SWD(2024) 132 final.

[20] Pasaules Banka, *Offshore Wind Energy Potential in the Black Sea*, Vašingtona, 2020. gada marts.

pastāv. Situāciju varētu uzlabot turpmāka tīklu pārvaldības pilnveidošana, ieviešot viedtīkla elementus, tostarp viedos skaitītājus un pieprasījumreakcijas pasākumus. Lai gan Bulgārijā vērojami nelieli uzlabojumi enerģētiskās nabadzības rādītājos, joprojām pastāv būtiskas problēmas. To iedzīvotāju īpatsvars, kuri nespēja pienācīgi apsildīt savu mājokli, 2022. gadā bija 22,5 %, kas ir augstākais rādītājs ES, ievērojami pārsniedzot ES vidējo rādītāju – 9,3 %. Lai gan Bulgārija ir pieņēmusi oficiālu enerģētiskās nabadzības definīciju, konkrētas atbalsta shēmas vēl nav pilnībā izstrādātas, un pašreizējais mērķorientētais siltumapgādes pabalsts joprojām ir gan ilguma, gan tvēruma ziņā ierobežots.

(25) Transporta radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas Bulgārijā rada nopietnas bažas, sevišķi autotransporta jomā, kurā siltumnīcefekta gāzu emisijas 2022. gadā bija palielinājušās par 29 % (salīdzinājumā ar 2005. gada līmeni). Vieglo automobiļu izmantošanas līmenis joprojām ir augsts, savukārt baterijas elektrotransportlīdzekļu īpatsvars starp vieglajiem automobiļiem vēl aizvien ir ļoti zems. Turklāt uzlādes infrastruktūra joprojām ir nepietiekama, jo uz katriem trim elektrotransportlīdzekļiem ir tikai viens uzlādes punkts, un tas kavē elektromobilitātes ieviešanu. Turklāt Bulgārijas dzelzceļa infrastruktūra atpaliek no ES vidējā rādītāja, un pastāv īpašas atšķirības starp ziemeļu un dienvidu reģioniem. Būtiski ir stiprināt investīcijas valsts dzelzceļa tīklā un palielināt ilgtspējīga pilsētas transporta iniciatīvu skaitu, izveidot transporta savienojumus starp ziemeļu un dienvidu reģioniem, lielajiem pilsētu centriem un lauku un attāliem rajoniem, kā arī pabeigt savienojumu izveidi ar *TEN-T* pamattīklu.

(26) Par spīti dažiem grozījumiem tiesiskajā regulējumā, kas ir daļa no atveseļošanas un noturības plāna, izglītības rezultāti Bulgārijā ir vāji un ir vēl vairāk pasliktinājušies. Starptautisko novērtējumu jaunākajos izdevumos valstij ir reģistrēti zemāki rezultāti nekā iepriekšējos gados. Kā liecina ESAO Starptautiskā skolēnu novērtēšanas programma, skolēnu īpatsvars ar vājām sekmēm matemātikā, lasīšanā un zinātnēs ir viens no satraucošākajiem ES. 53,5 % piecpadsmitgadīgu jauniešu trūkst minimālo prasmju matemātikā, 52,9 % – lasīšanā un 48 % – zinātnēs, turklāt skolēniem no nelabvēlīgas vides šie rādītāji ir ļoti augsti. Valsts standartizētie eksāmeni liecina par lielu un pieaugošu rezultātu nevienlīdzību un spēcīgu sociālo noslāņošanos Bulgārijas izglītības sistēmā. Aptuveni 50 % skolotāju ir vismaz 50 gadus veci, un ir vērojams skolotāju trūkums. Neraugoties uz dažiem uzlabojumiem, joprojām neizdodas uzlabot skolotāju sākotnējo izglītību un pastāvīgu profesionālo izaugsmi, lai veicinātu izglītības kvalitāti un vienlīdzību. To personu skaits, kuras priekšlaicīgi pamet izglītību un apmācību, pēdējos gados ir samazinājies, taču tas joprojām ir īpaši augsts romu vidū un lauku apvidos. Turklāt pieaugušo zemā līdzdalība mācībās (9,5 % salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju 39,5 %) ir novedusi pie nepietiekamām vai nepiemērotām prasmēm, tādējādi radot šķēršļus nodarbināmībai un vispārējai konkurētspējai. Profesionālās izglītības un apmācības tiesiskais regulējums ievieš obligātas kompetences vides aizsardzības jomā kā daļu no vispārējās profesionālās apmācības visām profesijām. Turklāt taisnīgas pārkārtošanās plānos ogļu ieguves reģioniem ir iekļauti vairāki pasākumi, kas aptver darbaspēka pārkvalifikāciju un darbvietu radīšanu šādos Bulgārijas reģionos. Digitālo prasmju līmenis joprojām ir daudz zemāks par ES vidējo rādītāju (2023. gadā: 35,5 % salīdzinājumā ar 55,5 %) un ietekmē nodarbināmību. Lai risinātu šīs problēmas, tiek īstenots vērienīgs Atveseļošanas un noturības mehānisma finansēts projekts, kura mērķis ir uzlabot darbaspēka prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju, galveno uzmanību pievēršot digitālajām prasmēm, taču tā īstenošana ir aizkavējusies,

AR ŠO IESAKA Bulgārijai 2024. un 2025. gadā rīkoties šādi.

1. Laikus iesniegt vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu. Ievērojot reformētā Stabilitātes un izaugsmes pakta prasības, ierobežot neto izdevumu[21] pieaugumu 2025. gadā līdz līmenim, kas vidējā termiņā nodrošina vispārējās valdības budžeta deficīta saglabāšanu zem Līgumā noteiktās atsauces vērtības, kura ir 3 % no IKP, un vispārējās valdības parāda saglabāšanu piesardzīgā līmenī.

2. Ievērojami paātrināt kohēzijas politikas programmu un atveseļošanas un noturības plāna īstenošanu, nodrošinot reformu un investīciju pabeigšanu līdz 2026. gada augustam, uzlabojot valsts pārvaldes darbību un palielinot tās spējas, tostarp reģionālā līmenī, uzlabojot iepirkuma procedūru kvalitāti un stiprinot regulatoru neatkarību un darbību. Ātri pabeigt *REPowerEU* nodaļas izstrādi. Saistībā ar kohēzijas politikas programmu vidusposma pārskatīšanu turpināt koncentrēties uz saskaņotajām prioritātēm, vienlaikus ņemot vērā iespējas, ko konkurētspējas uzlabošanai sniedz Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platforma.

3. Uzlabot izglītību un apmācību, tostarp nelabvēlīgā situācijā esošām grupām, uzlabojot skolotāju apmācību un īstenojot kompetencēs balstītu mācīšanu un mācīšanos. Risināt darbaspēka trūkumu un uzlabot darba ņēmēju prasmes, lai palielinātu konkurētspēju un atbalstītu zaļo pārkārtošanos.

4. Samazināt atkarību no fosilā kurināmā un paātrināt pāreju uz tīru enerģiju, sevišķi pārejot uz atjaunīgajiem energoresursiem centralizētajā siltumapgādē un uzstādot vēja enerģijas iekārtas. Nodrošināt pietiekamas krātuves jaudas, lai palielinātu energosistēmas elastību. Stiprināt elektrotīkla infrastruktūru, ieviešot viedo energotīklu elementus un palielinot starpsavienojumu jaudu ar kaimiņvalstīm. Risināt enerģētiskās nabadzības problēmu, īstenojot mērķorientētus pasākumus, lai samazinātu to iedzīvotāju īpatsvaru, kuri nespēj pietiekami apsildīt savu mājokli. Veicināt ilgtspējīga pilsētas un dzelzceļa transporta izvēršanu un ieviešanu, tostarp paātrinot nepieciešamās infrastruktūras izveidi.

Briselē,

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs

[21] Saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktu "neto izdevumi" ir visi valdības izdevumi, atskaitot procentu izdevumus, diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.